



YEVAMOS DAF 94 IS DEDICATED:
L'Zecher Nishams Yenta Rivka bas R' Yaakov Halevi

א"ל ר"ש תניתוה וכו' היכי דמי אילימא תרי ותרי מאי חזית.. ועוד ממזר, ספק ממזר הוא..

תוכן עניינים

- א. בענין תו"ת דנשאת לאחד מעדיה לא תצא.
- ב. בענין דין הולד בתו"ת ואומרת ברי לי.
- ג. בענין אי יבמה לשוק הוי דבשב"ע.
- ד. בענין חמותו לאחר מיתה אי יש כרת.
- ה. בענין חמותו לאחר מיתה אי פושרת צרה.

א] בענין תרי ותרי מהכ"ת דנימא דלא תצא הא יש חזקת איסור, וכן מ"ט הוי רק ספק ממזר [ספר מאמר יבמין].

- א. הגמ' הקשה דאי כשבאו ואמרו לה חילוף הדברים הוי שני עדים אחרים א"כ הוי תרי ותרי ולמה תצא 'מאי חזית דסמכת אהני סמוך אהני', והגמ' תמוה דאדרבה כשיש תו"ת במיתת בעלה נימא דיש לה חזקת איסור להיבם ותצא.
- ב. ותירצו תוס' (ד"ה מאי חזית) דהיכא דהיבם והאשה אומרים 'ברי לי' אז אמרינן דלא תצא כדחזינן לעיל (דף פח:.) ע"ש.
- ג. ובמהרש"א (לעיל דף פח:.) ביאר דבריהם דדין חזקה לא נאמר אלא למי שמשופק בדבר אבל כשטוענת ברי לא נאמר דין חזקה וכיסוד שיסד הרשב"א בקידושין (דף סו.) והאריך בזה הפני"י בכתובות (דף כב:).
- ד. והעיר מהרש"א דתוס' לעיל (דף פח:.) לא סבירא להו כיסוד זה, דהא כתבו שם דהא דבתרי ותרי וטוענת ברי ונשאת לאחד מעדיה לא תצא אף דאיכא חזקת איסור משום דדייקא ומינסבא מרע כח החזקה, ולא תי' דלא נאמר דין חזקה אלא למי שמשופק בדבר, ולדבריהם יקשה הכא דבתו"ת נעמידה בחזקת איסור ליבם וכאן לא שייך תירוצם דהדייקא מרע לחזקת איסור דהא קיימינן להצד דליכא הכא דדייקא. ומוזה הוכיח דהוי מחלוקת בתוס' אי מהני ברי נגד חזקה.
- ה. אמנם כבר תירצו התוס' בכתובות (דף כו:.) דגם להצד דרחימא ליה איכא דדייקא (כמש"כ כאן דלכל הצדדים יש דדייקא קצת) ומהני להרע כח החזקה ועפ"י תירצו התוס' שם מ"ט הוי רק ספק ממזר הא איכא חזקת איסור והוי ודאי ממזר, וכתבו דהדייקא מרע כח החזקה.
- ו. ובאמת בפני"י (כתובות כו:.) שם) והבית מאיר (צלעות הבית ס"י ח') תמוה מאד על מהרש"א מה ראה על ככה לחדש סתירת התוס', הא כבר כתבו התוס' דגם להצד דלא דדייקא ומינסבא היינו דליכא דיוקא רבה, אבל דיוקא זוטא יש כאן ושפיר איתרע חזקת אשת איש גם כאן. ובישרש יעקב תי' דיש לקיים דברי מהרש"א דמהכ"ת לתוס' לומר בפשיטות כ"כ דגם דיוקא זוטא מהני לעשות איתרע בחזקת אשת איש, וע"כ דס"ל להך תוס' דאין צריך איתרע.
- ז. בקרני רא"ם תי' קושית מהרש"א דיש לחלק בין נידון דידן דכל הספק רק לגבי היבם והיבמה, וכיון דהם אומרים ברי שוב אין ספק כלל ולא איכפת לן בחזקה, אבל לעיל דהספק לכל העולם אלא שאחד אומר ברי בזה לא סגי לן נגד חזקה.
- ח. בברכ"א ביאר כוונתו דס"ל דבמקום דהבעלי דברים אין להם ספק, אין על הבי"ד להסתפק, ולכן גם אין הכרעת חזקה דאין חזקה אלא במקום ספק, אבל דבר שלכל העולם יש ספק שוב חל הספק וגם הם לא יכולין לומר ברי.
- ט. בריטבי"א ביאר סוגיין באופ"א, והקשה על תוס' מנלן לגמ' דמתני' מיירי בטוענים ברי דלפרוך מאי חזית נימא דמיירי דאין טוענים ברי ושפיר תצא, ולכן פי' דאין קושית הגמ' מתצא [דכיון דאיכא חזקת איסור ודאי תצא], ורק הקשו משאר דברים דקנסינן לה ומפקינן ממונא מינה הא ליכא ודאות להוציא ממנה ממון דמאי חזית דסמכת וכו' ע"ש.

ב] הגמ' הקשה דאי מיירי בתרי ותרי למה תנן דהוי ממזר, נימא דהוי ספק ממזר. וצ"ע הא יש חזקת איסור דהוי ודאי ממזר.

- א. הנה התוס' הקשו למה האשה לא תצא נימא דתרי ותרי ספיקא דרבנן [ור"ל דמה"ת אזלינן בתר חזקה, ורק מדרבנן הוי ספק], ותי' דמיירי שאומרים ברי לי. וצ"ע דהתינח לגבי יבום דהאשה עצמה, אבל לגבי הולד לכאורה לא מהני ברי דידהו, ונימא דהוי ודאי ממזר, וממ"נ את"ל דמהני ברי דהאיש והאשה גם להולד אז נימא דאינו ממזר כלל, ולמה הוי ספק.
- ב. בערוך לנר כתב דבאמת מהני ברי דידהו לגבי הולד, וקושית הגמ' בגדר ממ"נ אי מיירי שאומרים ברי למה תצא, ואי שלא אומרים ברי אז נימא דהולד ספק ממזר. ואי"ת אז יהא ודאי ממזר, ע"ז תי' הערוך לנר עפ"י תוס' לעיל (דף פח:.) דדייקא ומינסבא מרעה לחזקת אשת איש ושפיר הוי רק ספק ממזר [וכ"כ תוס' כתובות דף כו: בהטעם דהוי רק ספק ממזר], אולם למהרש"א אי"א לומר כן דס"ל דדעת התוס' כאן דליכא ריעותא לחזקת אשת איש, והדק"ל מהכ"ת שיהא הולד ספק ממזר נימא דהוי ודאי ממזר או ודאי כשר.
- ג. בבית מאיר (סי' י"ז) כבר דן בארוכה בכל תו"ת דמהני נשאת לאחד מעדיה אכתי מה יהא דינו של הולד, דלכאורה לא מהני ברי דידהו להולד, וכפשוט רק הם הותרו זל"ז אבל הבנים יהיו ממזרים והדבר קשה מאד לאומרו שהתירו חז"ל שישארו זה עם ויולידו ממזרים, אולם הבית מאיר הוכיח כן מסוגיין דגם באופן ברי קרי להבנים ספק ממזר ודו"ק.

כי תיבעי לך למישרי יבמה לעלמא מ'ט דעד אחד משום דמילתא דעבידא לאיגלווי לא משקר הכא נמי לא משקר.

ג] קושית המפרשים למ'ל טעם להאמין לע"א, הא יבמה לשוק הוי לאו בעלמא דדומה לשאר איסורין דע"א נאמן באיסורין.

- א. רע"א (קמא סי' קכ"ד) ונו"ב (אה"ע סי' נ"ד) וישרש יעקב (בסוגיין) העירו קושיא גדולה על סוגיין מה הנידון כלל דעד אחד לא יהא נאמן להתיר יבמה לשוק הא עד אחד נאמן באיסורים, וכאן אינו נידון בדבר שבערוה מהכ"ת שלא יהא ע"א נאמן.
 - ב. והנה כאן הוי איתחזיק איסורא דהיתה בחזקת איסור, ונחלקו הראשונים אי ע"א נאמן כנגד איתחזיק איסורא, א"כ להראשונים דע"א אינו נאמן באיתחזיק א"ש, אבל הרשב"א ועוד ראשונים דנקטו להלכה דע"א נאמן באיתחזיק וא"כ יהא ע"א נאמן מן הדין בלי להצריך עבידא לגלווי ודייקא ומינסבא.
 - ג. וכתב הישרש יעקב [וכן צידדו הנו"ב ורע"א] דמוכח מכאן כהמרדכי (פי מצות חליצה) שכתב דכיון דאין קידושין תופסין ביבמה לשוק [לרב בתורת ודאי ולשמואל מספק] לכן דינו כדבר שבערוה, דהיינו קביעות מהו דבר שבערוה תלוי אי קידושין תופסין או לא. ורע"א צידד דכל ביאה אסורה הוי דבר שבערוה דע"א אינו נאמן אפילו בחיבי לאוין וקידושין תופסין.
 - ד. הנו"ב הכריע דיבמה לשוק אינו דבר שבערוה [לא כסברת המרדכי ולא כסברת רע"א] ונתקשה על סוגיין מהכ"ת שלא יהא נאמן, ותי' דכיון דסניא ליה ליבם לכן אינה נאמנת, אולם תמהו דהתינח כשצריכינן לנאמנות חדשה אבל אילו היה הדין דע"א נאמן באיסורין מהכ"ת לחדש לפגום נאמנותו, ועיין מרחשת (חי"ב סי' י"ד) שכבר תמה עליו בזה, ואכמ"ל.
 - ה. בברכת אברהם הקשה דהרמב"ן ס"ל דע"א נאמן באיסורין נגד איתחזיק, וגם ס"ל דרק אשת איש הוי דבר שבערוה, ולדידה הדק"ל מהכ"ת שלא יהא ע"א נאמן ביבמה לשוק. ותי' דיבמה לשוק היא בכלל 'ערוה דאשת איש' מאחר דהאיסור מחמת אישות דמקור האיסור הוא הזיקה בין אם מחמת אישות החי או המת ושפיר הוי דבר שבערוה לכו"ע.
- ד] בענין חמותו לאחר מיתת אשתו האם נתמעטה משריפה לחוד או גם מכרת, ונ"מ אי קידושין תופסין, וכן אי הוי ערוה לפטור מיבום וחליצה.

- א. בגמ' (ע"ב) מבואר דשיטת ר"ע אליבא דרבא דחמותו לא נאמר בו שריפה אלא כשאשתו קיימת, אבל לאחר מיתת נתמעטה [ולכן הקשו דליתני במתני' דאם שמע שמתה אשתו ונשא אמה וכו'], אולם מסקינן דרק נתמעט משריפה ולא מאיסורא.
 - ב. ונחלקו הראשונים מהו הך 'איסורא', דתוס' (ד"ה מאיסורא) והרמב"ם (איסור"ב פ"ב ה"ח) כתבו דנתמעט רק משריפה ולא מלאו וכת'. אולם הריב"ש (סי' שע"ד) ורע"א (על משניות פ"א) העירו דרש"י בסנהדרין (דף עו:) כתב דאין בה כי אם איסור דארור שוכב עם חותנתו, ומבואר דליכא לאו וכת'. וכן מפורש בהרמב"ן והרשב"א להלן (דף צח:).
 - ג. עוד נחלקו הראשונים לגבי בת אשתו, דהנה עיין ברמב"ם (ה"ט) שכתב דה"ה דבת אשתו בת בתה ובת בנה דלאחר מיתת אשתו נתמעטה משריפה [דהא ילפינן שריפה דידהו מחמותו], אבל הרמב"ן להלן דן ונוטה לומר דלא נתמעטה.
 - ד. בשיעורי ר' שמואל (סנהדרין דף עו:) כתב ד"ל דאזלו לשיטתם, דשריפה דבת אשתו ילפינן מחמותו אבל כרת דבת אשתו כתיב בגופה [דהא כתיב כרת על כל העריות], וא"כ להרמב"ם דחמותו לאחר מיתת אשתו נתמעטה רק משריפה י"ל כיון דשריפה דבת אשתו נלמד מחמותו אז גם היא נתמעטה משריפה, אבל להרמב"ן דחמותו לאחר מיתת נתמעט גם מכרת אז על כרחך דנתמעטו דאינה ערוה וא"כ בבת אשתו דכתיב ערוה בפנ"ע בלי ללומדו מחמותו שפיר אינו נכלל בהגזה"כ.
- ה] נ"מ אי חמותו דלאחר מיתת פוטרת צרתה, ותי' בכונת רש"י בדף ב.

- א. נתבאר פלוגתת הראשונים אי חמותו לאחר מיתת נתמעט גם מלאו וכת' או רק משריפה, ויש נ"מ גדולה ליבום.
- ב. דהנה תנן לעיל (דף ב.) דט"ו נשים פוטרות צרותיהן חמותו ואם חמותו וכו'. ופרש"י ציור דחמותו שמת בעלה ונשאה אחיו ומת בלא בנים. ובמהר"ם כתב דרש"י היה יכול לפרש [ביותר פשיטות] דראובן ושמעון אחים, ושמעון נשא בת ראובן, ואין לראובן זרע אחר ומת אותו הבת, ואח"כ מת ראובן ונפלה אשת ראובן שהיא חמותו של שמעון לפני שמעון ליבום.
- ג. וכתב הריב"ש ורע"א (דלעיל) דרש"י לשיטתיה דס"ל בסנהדרין דחמותו לאחר מיתת נתמעט גם מכרת, וא"כ קידושין תופסין בה, והיכי דקידושין תופסין אינו ערוה לפטור מיבום וחליצה, ושפיר לא כתב רש"י ציור זה דהא בפלוגתא לא קא מייירי ולר"ע לא היתה פוטרת צרתה מן היבום וחליצה כיון דמת אשתו. ועיין עלי"נ שם מש"כ בזה בטוב טעם ודעת.
- ד. אמנם באבי עזרי (שם) הוכיח דלכו"ע אין קידושין תופסין בה, וביאר דאפילו אי נתמעט מכרת מ"מ הך איסור שיש בה הוא ג"כ 'איסורא דעריות' עם שם ערוה, ושפיר פוטרת מיבום וחליצה כשאר עריות דא"צ כרת אלא חפצא דעריות.
- ה. ובשיעורי ר' אלי' ברוך (שם) העיר דלהנך ראשונים דמפורש דתופסין קידושין [ודלא כאבי עזרי] צ"ל דאינה אותו שם ערוה.